

Prikazano, dne 23. 1. 1924.

GRADSKA BIBLIOTIKA
SPLIT
NAUCNI DEJMOVI

„DALMATINSKI HRVAT“ izlazi svaka subota.
 Godišnja predplata Din. 98 - Polugodišnja
 Din. 48 - Trimestarsko Din. 24 - Za Ameri-
 cku godišnja dva dolara.

OGLASI PRAVNA CJENIKU.

Račun kod Posti Ček Ureda, Zagreb, br. 38.004

Pričuvani telefon
 preko dana br. 38 - preko noći br. 29
 (interurbana)

NOVINE ZA PROSVJETU, GOSPODARSTVO I POLITIKU DALMATINSKE HRVATSKE.

God. III.

ŠIBENIK, 23. VELJAČE 1924.

Br. 55.

† PETAR SABIĆ

Kad je redakcija lista bila već zaključena, stiglo do nas tužni glasovi o smrti našeg cijenjenog i čestitog prijatelja i istomisljenika Petra Sabića. Po prirodi svojih bohem i revolucionar, njegov život bio ispunjen sainim stradanjima i patnjama, ma da je po svojoj ličnoj spremi i olimpijnosti duha mogao da udobno sjedi za bogatom sofom života. Ali on se nije poveo za bezimenu mediokrititetu svolga vremena, ne mogavši da sudje luje u ružnog ulamčici keže bolje i prže pogaziti ponos, dostojarstvo, moral i poštjenje, da što prije stigne do karijere i imena. Ostao je do smrti svoje radnike, pera, novinar koji nikada nije znao da li će mu, u osudskim sredstvama, narediti broj lista izći. Bio je za cijelog svog života gladan, go i boš, nemoćno proklinjući društvo, koje je živote izlišnih ljudi posulo parfemom i nagradili postasticama, a i intelektualne proletere i snažne jedinke osudio da se, nasmijavajući glupake, samo jedanput u nedjelji siti nađu.

Petar Sabić bio je osvjeđeni Hrvat. Ali bi njegovoj uspomeni učinili veliku krivicu, kad ne bi podvukli još jednu istinu, koja njegovoj nemirnoj ličnosti čini još veću čast: on je intimo i nježno volio još jednu ideju, ideju koja je svinjina svih mladih, plemenitih i poslenih zanešenjaka.

I za to mi, u mislima, prosimamo nekedicimice po njegovu grobu zaštavite svih boja, koje je on u životu volio.

DALMATINSKI HRVAT

NOVINE ZA PROSVJETU, GOSPODARSTVO I POLITIKU DALMATINSKE HRVATSKE.

ŠIBENIK, 23. VELJAČE 1924.

ŠIBENIK, 23. VELJAČE 1924.

Br. 55.

U plamenu hrvatske svijesti.

Kroz čitavu historiju hrvatskoga naroda povlačilo se je kao zlatna nit nezadnja češnja njegovih najprečih podviga, da na čitavom etnografskom području, uz pročutan shvaćanje narodnog jedinstva, ostvari posvema i za uvijek svoje političko jedinstvo.

Za tu svetu zavjetnu misao, koja se je zadnjih decenija bila uzdigla kao kult svih političkih prenosa, hrvatski je narod bio vazda heroj i mučenik, nadobudni pregaoc i zelantni vjernik. Prirodna konceptacija o jedinstvenoj i nezavisnoj narodnoj državi, što ju je hrvatski narod u duši svojoj osjećao, uvjutrovala je u sebi najsvjetiji pojam o slobodi, koju je u političkoj borbi tražio i o ljudskim pravicama, koje je na maču sticao.

Ne može se podnipošto postaviti granica jedinstvenom osjećanju cijelokupnog hrvatskoga naroda za naše narodne ideale. Diljem naše domovine kružio je zanosni polet za naše narodno ujedinjenje. Na obala Jadrana buktila je vječna vatra hrvatskog duha, zanosa i ljubavi, iskrenosti i istine. Sjeverna Dalmacija pogotovo, ta stara koljevka hrvatstva, živjela je već unapred duhom oslobođenog i nezavisnog naroda. Naš Kresimir grad, žarište hrvatske svijesti, njetio je sa iskrenom ljubomornosću u svom kružu rodoljubno čuštvu hrvatskog političkog odgoja, nazirući u triumfu hrvatstva slavu i slobodu svoju i kličao im skori zagrljaj na oslobođenoj grudi.

Svaki kutić naše zemlje u divno topografski omeđenom teritoriju volio je naš hrvatski narod kao vlastito ognjište. I proti nepravednim polativima naših neprijatelja, on se je revoltirao i želio je, da nadodje dān posvemašnjeg obraćuna.

Treba se samo za čas prenijeti duhom u nedavno predratno doba, kad je propala Monarhija okupirala Bosnu. Hrvatski je narod tada grožnjavačko stropio nad sudbinom naše hrvatske braće. Dok se je s jedne strane za nju otimala bivša kraljevina Srbija, a s druge strane bivša Austrija, ona je uvijek u očima Hrvata bila biser hrvatstva. Procvat hrvatske svijesti u Bosni usprkos svagdanjima napetih odnosa, da se, nāime, podade drugi politički kurs, tako je uznapredovao, da je svaki pokušaj u tom smjeru izlišan. Politika će borba i dalje za nju trajati, ali je iz okrilja hrvatstva neće nitko nikada moći da otme.

Za vrijeme balkanskog rata, kad su politički naši neprijatelji gledali propast Srbije, plivala je hrvatska duša u zanosu i sreći, vjerujući, da je na domaku naše ujedinjenje. U velebnim manifestacijama, priredjnim za našu braću i sticala se je hrvatska svijest. U časovima, kad se je bilo bojati strabovite odmazde sa strane austrijskih vlasti, Hrvat Dalmatinski je Hrvat grlio braću svoju i kličao im skori zagrljaj na oslobođenoj grudi.

Svjetski je rat pokazao i baš u najkritičnijim danima borbe, kad su progoni bili na dnevnom redu i kad je iskreno hrvatstvo na hrvatskoj zemlji značilo izdaju militarističkog sistema propale Austrije, u čemu je sastojala snaga hrvatskog naroda. Pa ni onda, kad su kazemate bile pune, pa ni onda, kad su se dizala tanka vješala, hrvatski narod nije prestao da se bori za narodno oslobodenje.

Hrvatska je inteligencija bila prva, koja je ne moguće zdržati prołom narodnog osjećanja, svoju slobodu, majskom deklaracijom g. 1917. zatražila u Carevinskom Vjeću, na temelju nacionalnog principa ujedinjenje svih zemalja u kojima žive Hrvati, Srbici i Slovenci u jedno samostalno, slobodno i na demokratskoj bazi osnovano državno tijelo.

Nijesu dabogme, to učinili da naši demokratični pravci, koji su onda bili stup srpsko-hrvatske koalicije. Nijesu to učinili onda, a i nikada se nijesu zalagali onđe, gdje je trebalo samoprijegora i lične sa-mozatajate. U svim prigodama, gdje je imala da odskoči narodna volja, hrvatska je inteligencija bila u prvim redovima. Valja dapače reći istini za volju, da je baš u većini slučajeva stanovita politička klika iz redova naše prečanske braće, u borbi Hrvata za narodne pravice, bila ona koja i je svedjeno stavljala pod noge klipove, štetujući time ne samo hrvatskoj politici nego

Oglasujte vašu tvrtku u „DALM. HRVATU“.

Lapljanje hrvatskih općina u sjevernoj Dalmaciji.*

Što se je predviđalo, — to se je točno, i obistinjalo: Dobra, pravedna i vrijedna, nuda radikalna braća, Beogradski parcelatori, već nemilosrdno rasplođuju lisičljem hrvatski dom i hoće, da ga, u ime vlastitstva, pravde i jednakosti, za uvek zbrisu s lice zemlje, u namjeri, da mu i trag zamenju, kada ga niti u bilo nije.

I ne odajuće nijude zgodnji položaj, da to lapjanje započnu, nego ih na našoj Dalmaciji, toj, živoj glavi hrvatskoj, tom starom centruvu kraljevstvu, hrvatskoj, gdje nekoč bilo je matica i koljevka hrvatske.

Nakon što od nos strguše nušu buku koljevku, i Crnoj Gori je pripojio, sad se i opet mashić i, toj, sjevernoj Dalmaciji, — te po sturini, sadušnosti i budućnosti, znamenite točke hrvatske, gdje nekad banovač, čuveni veliki han-junak i vodja velikog hrvatskog pokreta: „Sveti lige“ Ivan Palčić prior Vranskog, gdje bijase rodna koljevka velikih hrvatskih knezova: Šubića iz Bribira i Lupusinovača, iz Karina i rezidenčiju velikih hrvatskih kraljeva: Petra Krešimira i Petru Svačiću, i po toj, svjetlosti historijom posvećenoj, hrvatskoj grudi, stvaraju mnoge, nove, nepotrebite općine, koje će biti našem, iznudnem i siromašnom narodu, sumo na štetu veliku.

* Donašamo ovaj članak, i ako doista kasno, radi njegove važnosti.

ali na korist nekakvu.

U ovom komandaju, hoće, da se počku zor-majstori i veliki umjetnici, ali po dijelu, koju ovog puta izvedoće, vidi se, da su jedni i kukavni nepraktičari, koji ovom parcelacijom počinje takov apsurdum, da da niti nebitno naša u svemu svjetu.

Duvidimo, to bratsko čerećenje i majstorki!

Zemunip, rodna postojbina slavnih, naših, kotarskih serdura Smiljanica jeste jedno selo, koje sačinjava i jedan porezni odlokma.

U donjem kraju Zemuniku osnovana občina, u gornji kraj dodijelje općini Smiljeći, koja je od Zemunku prilično daleko.

Smoković, koji je tu odmah izpod Zemunku, ne pripojiće Zemunku, kada što bi i prirodno bilo, nego ga, preko Zemunku, utjelovlje Smiljeći, te ovaj mora da ide u Smiljeći kroz Zemunku, što je upravno i čuveno.

Ne znamo, kako da ovo okrstimo? Ima li takoj ljepe umjeda i majstorluka igde u siromok svijetu?

Lišane Ostrovačke otrgoše od općine Benkovčke, gdje im je zgodno i kamo vodi ljepli i luki put, kakav malo ko ima, te ili dodijeliće općini Stunkovčkoj. Nije kada čovjek da opisce svu onu putu rukom i pokoru tužnih Lišana, kada se pomisli, kakav teški, tegolj i krvavi put imaju provoliti do Stankovaca. U vrijeme zime i velikog ledu, a preko onog, pustog blata i vode, pa kad još k tomu budu bure puhalo, to će biti za glavu izgubiti.

Lj. aue, koji su tuko daleko od Stan-kovaca i koji ne imaju s njima nikakova puta na saobraćaju, utjelovlje općini Stan-kovčkoj, dok Čista nula, koja nije daleko od Stankovaca niti punih 7 km. ne pripojiće nego ostaviće Skradinu, koj je od nje daleko preko 30 km!

Urač parcelatori, raščereke sjevernu Dalmaciju i ustrojše u njoj tolike, nove općine, pod izlikom, da će tohoce, ovomu narodu sada biti lakše i bolje. Nu i čuk iz gore vidi, da je to za gora Niže to za boljak naroda, — tu su i drugi ciljevi i to: cijevi politički!

Da je to za boljak naroda, pa da to ovaj narod no golim koljenom od braće prosi, uzlazul bi mu bito, dok što mu je na štetu i propast, to ide lako i glikuto, ko kaže dobro numazanu nizu brieg.

Da su tu sumi i čisti politički ciljevi nejbolji dokaz tomu: srbsko mjesto Dje-vrske, odjomanje općini Skradinske, koje je od Skradina daleko preko 30 km., a koje još od Austrije, pa sve do danas, traži svoju općinu, — to Čista nula, Lišane Ostrovačke.

Dje-vrskam ne daju općinu i ako im je vrlo nužna i potrebna, a Čista nula ne pripojiće Stankovčinu, jer obavdu mjestu mrtvih, pa bi ostvareni Skradinu, sumo da hrvatski Skradin postane srpski, a hrvatske Lišane Ostrovačke, otrgoše od Benkovčke i neupravno pripojiće Stankovčinu, da tako i hrvatski Benkovac bude srpski.

Štoki Smoković ne dodjeliće Zemunku kako je pravo i prirodno, nego Smiljeći, — još razčerkaće Zemunku na dvoje:

u donjem osnivaču općinu a gornji je srpski priljevje Smiljeći, — samo i je Smiljeći srpski.

Proti ovoj parcelaciji diju se i prouđuju, bez razlike katolički i pravoslavna sela, sjeverna Dalmacija, jer u njoj vide grdu nepravdu i za sebe veliku stecu i nepriliku, jer dolaze u mnogo goru pol. ujego su prije bili, osojito seli Benkovača i općine, potto se i njim cijepaju mnogi očomci i tako se stvaraju mnoge teški i gore raspre, bez obzira na to što će općine, po jedni siromašni seljaci narod biti jedno veliko teško i nesnosivo breme, koje mu je neprerno na ledja, a bez ikakove korišti i potrebe.

Što je prije nosilo tri deset i više sela, uz varoši, — gdje je sjelo obrati i u najmajnijih kuća, — koje su skoro nosili blizu svu trećinu i nepriliku kojih pet-sedam sel, a vise srušeno, nego su prije bili, osojito seli Benkovača i općine, potto se i njim cijepaju mnogi očomci i tako se stvaraju mnoge teški i drekne raspre, bez obzira na to što će općine, po jedni siromašni seljaci narod biti jedno veliko teško i nesnosivo breme, koje mu je neprerno na ledja, a bez ikakove korišti i potrebe.

Što je prije nosilo tri deset i više sela, uz varoši, — gdje je sjelo obrati i u najmajnijih kuća, — koje su skoro nosili blizu svu trećinu i nepriliku kojih pet-sedam sel, a vise srušeno, nego su prije bili, osojito seli Benkovača i općine, potto se i njim cijepaju mnogi očomci i tako se stvaraju mnoge teški i drekne raspre, bez obzira na to što će općine, po jedni siromašni seljaci narod biti jedno veliko teško i nesnosivo breme, koje mu je neprerno na ledja, a bez ikakove korišti i potrebe.

Neko selo dapače poštaše na županjsku oblast i žalje, u kojima traže, kad se bag hoće, da se ustrojli nove općine, da se to zakenito i pravedno provede, te da se u tu svrhu sazovu i preusluju zborovi zanimljivih sela, pa ako narod hoće, da to bude, neka se to proveđe, ako li neće, onda neka ostane pri stromu, kako je prirodno i pravedno.

U svoj ovoj parcelaciji i mješavini jačao je i očito ovo: dobra naša braća

uopće čitavoj našoj narodnoj stvari. Ta politička klika i danas, kad su se prilike uklale da promijene za naš opći narodni boljšak, za opće političke ozdravljenje i socijalno naprednjene, radi svejedno na ostvarenju svojih starjih zločestih navada, da unaš razdor i raslu među zadnjenu braću. Ta politička klika naznjava i danas u političkoj i svjesnoj borbi hrvatskoga naroda izdaju i separatističke motive, e da pod cijenom zlosretnih svojih političkih manira, koje su se pod svakim rezimom zapalaže kao crni pajci služništva, utuku potpuna vjeru u postojanje i vrijednost hrvatskog imena.

Došlo je vrijeme, kad je hrvatski narod shvatio ideju političkog ujedinjenja u dragom svjetlu, nego li ju je zamislio. Lomne geden pokazale su zbiljsku istinu, koju je hrvatski narod morao da preputa. Crni papci hrvatskih vjezrolovnika i stanovite podzemne klike pobjediši spriječili dnevni hrvatski osjećaj u ostvarenje svetih idealova najboljih suova hrvatskoga naroda.

Ali, duh hrvatstva, duh stare hrvatske svijesti još nitko nije pobijedio, niti će ga polijediti. Na protiv, on se danas diže ponosno kao feniks ptica na prečigeno obzore najsvetijih narađa hrvatskoga naroda. Ulazi hrvatski duh u palače i u potlesice, u hrvatske domove čitavog našeg svjesnog naroda i nosi im u nuvjeru, novi polet, novu snagu. I danas se uđuž naše obale, kao i u doba manifestacija i oduševljenja, budi hrvatsko Dalmacije i pogledavaju oni, koji su do sada bili slijepi.

U ovom velebnom hrvatskom pokretu uzalud traže politički protivnici odvojenost i nastanost. Hrvatski narod progovara onako, kako je progovarao vazda, kad god se nije priznavao njegova ljudska i politička prava.

U zanosu i oduševljenju, što se u zadnje vrijeme zapaža u čitavom našem narodu, i naš je hrvatski Šibenik na veikoj posjećenju zahvali u zadnju subotu pokazao snagu i veličinu hrvatske svijesti. OJ pada

Austrije zaciјelo još se nije nikada u našem gradu tako živo manifestovala hrvatska ideja. Uz hrvatske intelektualce isticala se je ponosno naša seljačka crvenkapca. Kroz dušu naših seljaka, koji su dočeteli sa svijuh strana naše sjeverne Dalmacije, strujila je harmonija osjećaja, kao i kroz dušu svakog intelektualca. Hrvatska pjesni orila se je u divnom skladu plamećih srđaca, a odrek mjezin čulo je bez dvjube svaki i najmanje hrvatsko mjestance.

Ora duševna snaga hrvatskoga naroda imala bi da bude ozljedni »menten« političkim protivnicima i svim onima, koji eksplatuju napose njegovu gospodarsku stranu. Hrvatski će narod u stisnutim redovima sjajati odsada još budnije na braniku svojih pravica, vjerujući u ono političko jedinstvo, za koje se je od vječnoga horio. Hrvatski je narod bez tlapnja i predrasuda upeko kolo, kolo narodne sreće. U plamenu hrvatske svijesti osiguran je njegov politički uspjeh!

Svele zadaće a taj je bio: šibensko težašto i radništvo pritegnuti u krije sivele i presvetle radikalne stranke.

Već za vrijeme okupacije mnogim su članovima upala u oči razna predavanja i oni uvidjeli u njima ideju uštrenjanja jedu proti Hrvatima i katolicima, malo su po malo ostavljati to demokratsko-radikalno društvo. Doček „osloboditelja“ i pri onom dočeku bagateliziranje hrvatskog naroda u Šibeniku, zapostavljanje hrvatske, a upadno isticanje srpske zastave, otvorile svakomu oči i malo dana nakon dolaska osloboditelja radikalni prevarile demokrate i Prosvjetu poprimi podpuno srpski karakter.

Taj udarac demokrati nijesu mogli da podnesu, te namah stavlje ruke na posao, da osnuju demokratsku prosvjetu. Kad takovi nijesu ve ulali javno istupiti, već opet se poslužile sa varkom, te osnovale, ali sada preko njihovih marioneta „Prosvjetni Skup“.

Agitacija se je vodila majstorski. Pričalo se je da „Prosvjetni Skup“ nije nikako političko društvo već stječešte inteligencije i činovništva, neka vrsta kluba intelektualaca, koji su se u Šibeniku imali brinuti za širenje prosvijete i kulture. I u Skup se je bilo začlanjalo i gradjana, koji ma doista na srcu leži kultura i prosvjeti, ali kada se uvjeriše, da su oni u Prosvjetnom Skupu imali biti slasača demokratskih propalih veličina, okrenuće ledja klubu, koji obstojeo eto treća godina, a da se na prosvjetnom polju nije istaknuto u nijednoj prigodi. Kroz ovo vrijeme u Šibeniku pa ni u okolicu Prosvjetni Skup nije poduzeo u na baš ništa, što bi moglo opravdati njegov bučni i milozvučni naslov.

Demokratima kao da je malašna blatraža koju su doživili kod zadnjih izbora, njih no ženira činjenica, da za vrijeme njihova pašaluka na općini nijesu pokupili niti čunka znanja komunalne politike; oni se ne stide da su u pitaju aprovizacije sa okružnom bankom skrahirali, i da ih je Stipe Šarić od svake daljne blamože spasio tim, što je sva njihova aktivna i pasiva preuzeo na svoja ledja, oni se sadu opet počešnicati ali opet izpod vode.

Ovaj put odlučne pokusali sreću preko „Prosvjetnog Skupa“, a da pučanstvu ne upade u oči njihovo zakulisno djelovanje proti Hrvatima u Šibeniku i u sjever. Dalmaciju, postavili za predsjednika Skupa jednog uglj. sudbenog savjetnika, da on bude provoditi njihovih željica.

Sada su razvili „celu“ akciju da u Skup sakupe što više članova. Cilj sakupljanja nije ni prosvjetni ni kulturni, već imade čisto političku pozadinu. Demokrati ovde nemogu uza sve milijune što su ih zasluzili na svercu za vrijeme okupacije i nakon „oslobodjenja“, sami ništa. Oni su mrtve „lešine“, pak žele da na ledjima neupućenih jašu i sebe prikažu, da su u Šibeniku još dosta juki.

Mi za sada konstatiramo, da Prosvjetni Skup nije nikakvo hrvatsko društvo, a da se većina članova ovog društva srami svoje hrvatske zastave, i radi toga se na ovom društu ne vije hrvatski barjak.

Drugo što moramo zabilježiti i gradjanstvo upozoriti jest, to, da je Prosvjetni Skup istupio proti Hrvatima grada Šibenika, kada se je narinuo Stipe Šarić na vrat da Hrvatima ne iznajmu lokale gdje je prije

Štrajk tvorničkog roblja.

Od nedjelje radnici tvornice »Sofid« složno napustile posao, na kon što su propali svi pokušaji da dobiju veći zalogaj kruha. Njihovi su zahtjevi bili vrlo redni: 30 i 40 na sto povisite nadnike uz zavedenje nekih pohodaca u pogledu uslova rada. Ko pozná prilike pod kojima su radnici »Sofida« živjeli i radili, taj će lako odmah uvidjeti, da je uprava tvornice bez velikog razmisljanja mogla da pristane na radničke zahtjeve.

Priječna radnička načnica u tvornici bila je Din. 28.— Kad se uzme u obzir da jedan odrastao čovjek, srednje težine, od 70 kg., treba da unese u sebe dolje označene količine kalorija, da bi se udržao u životu, onda je jasno na koga pada krivica što radnici stoje skrštenih ruku i što tvornica ne vrši onaj posao koji joj je društvo namijenilo.

Stanje u kom se nalazi organizam	Ukupni utrošak kalorija koji trebaju da nadoknadi	Na jedan kilogram težine dolazi kalorija
U odnosu	2303	32·9
Laki tjelesni rad	2445	34·9
Srednji tjelesni rad	2868	41·9
Teški tjelesni rad	3362	48·0

Do ovih se podataka dolazi kad se primodaju drugi higijeničari, koji pronađuže da radnik u radu troši mnogo veću količinu kalorija, koja se po njima perje i do — 5000.

Uzimajući u obzir prilike i okolnosti pod kojima radnici u »Sofidu« rade, mi često uzeti da je, srednju ruku, jednom radniku potrebno da hranom unese u svoj organizam 3.360 kalorija, a potencijalne snage. Ova količina kalorija treba da se dobije iz namirnice koje, u vidu hrane, pružaju organizmu potrebne glavne sastoske: *bjelančevinu, mast i ugljeni hidrat*. Ovi sastoci moraju u hrani biti predstavljeni u izvesnoj srazmjeri, od koje se ne smije mnogo odstupati a da ne bu u na štetu organizma, a ta je: bjelančevina i mast treba da dada 16% od cijelokupne sunne kalorija, a ugljeni hidrat 68%.

Taj potrošak bio bi izraz onoga što u socijalnoj ekonomiji podrazumijevamo pod *vitalnom* životnom nadnicom, t. j. nadnicom, koja radnici i njegovoj poređici treba da osigura nabavku životnih namirnica nužnih za optanak od danas do sutra.

Sada se postavlja pitanje: što radnici u »Sofidu«, koji obavljaju teški tjelesni rad, mogu da učine sa 28 dinara dnevno (ne računajući flaglante u kojima ne nadnje), kad su cijene najnužnijih životnih namirnica ove:

meso	Din. 24 kg.
kruh	Din. 5 kg.
mast	Din. 36 kg.
riži	Din. 8 kg.
brašno	Din. 5½ kg.
pasulj	Din. 6½ kg.
lijesko	Din. 10 kg.?

A gdje je osvjetljenje, ogrijev, stan, odjelo i mnoge druge potrebe?

Odgovor na ovo pitanje može biti samo jedan: mjesto minimalnom, vitalnom ili nominalnom nadnicom oni su nagradjeni **gladnom nadnicom**. Radnici, da bi iscjedili iz sebe izvjesnu količinu radne snage i materijalizirali je u kakvom predmetu, oni moraju, nemajući dovoljno hrane, da jedu same sebe, svoje mišice, svoje žive, svoj organizam. A posljedice gladnih nadnica su razne kronične bolesti radnika i njihove djece, njihov rdjav karakter, tuberkuloza i prostitucija radničkih žena i kćeri.

I za to su naše simpatije na radničkoj strani, kojima želimo puno usmjera u njihov pravednoj borbi. I za to su naše simpatije i na strani progonačih radničkih funkcionera, koje dalmatinska, a osobito šibenička policija, molestuje na svakom koraku.

„Srpska Prosvjeta“ i „Demokratski Prosvjetni Skup“.

Za vrijeme talijanske okupacije u Šibeniku se bilo osnovalo neko društvo „Prosvjetna“, koje je imalo jednu otvorenu, svakom poznatu zadaju, i drugu zadaju, za koju za vrijeme okupacije nije šira javnost smjela da išta saznaće. Prva zadaju je širenje puške prosvijete između mlađega puka, a ponudio je između težaka i radnika. Pomoću širenja puške prosvijete mlađili su akcioneri postignuti cilj tajne dru-

hoće da neki umjetnici naduči osobe i unste hrvatsko sjeverne Dalmacije i da tako naprave jedan most do hrvatske naše Like, kako mogu u cijelo to područje pristupiti i od sreća reći: »sto to je, nuda čista srpska zemlja!«

I to sve izvadjuju sem uvoljno i na zili, no profi s ovim zakonom i proti volji naroda, s čim braću počinju jedan veliki težki i neuspjeli grijeh i stope jedno veliko ruge, i sramota za jednu kulturnu, pravnu i ustavnu državu.

All svaka sila za vremens, pa će i njihova! Nijedna sila pa ne znati, kako velika bila, nije bila duga vijek, pa ne će ni njihova! Braća će se u tom vučunu prevrati i po svoj priliči briž. Naš junakski hrvatski narod, svakom je zlu vikno i obliko, to na nju nije ništa endovljato i neobično i toga se on nista ne boji. Bilo je više i strane luke i otišnje koje su proljuvile preko njegove junakice i mučenice glave, pa će i ova beza da mi našodi.

Ništa nije zn uvihek, pa neće ni ovo: hrvatska živa svijest, juka sloga, odvraćnost i ustrojnost, odoljet će i ovaj britskoj naželi, pak će i ovo zla jednu proći kao da ga ni bilo nije, a suncu neće i stobole, nakon tolikih muk i patnji, ogrijave hrvatski dom i rod, pa će Hrvati biti srećan i slobodan »svi na svom!«

Mi u to tvrdi vjerujemo, otvoreno svemu temu zlu junakici prikosimo, te veselo, radosno i puni nude otvoreno gledamo u našu budućnost!

U svim Kotama na svjetskoj stazi 1923. — etkov —

bila kafana Central, nego njemu (Skupu) premda su se za ove lokale Hrvati zanimali imade preko pol godine, a Prosvjetni Skup tek početkom ove godine.

Mi sa zadovoljstvom bilježimo činjenicu, da se je Prosvjetni Skup napokon razkrinkao i sada pokazao u pravom njegovom svijetu, naime da je on stvoren da u Šibeniku radi protiv interesima hrvatskoga naroda.

Triumf hrvatske misli u Šibeniku.

Ibez buke, galame i reklame, nakon punih deset godina, Krešimirov Šibenik je pripredio jednu hrvatsku narodnu svećanost, kakove dosada u Šibeniku nikada nije bilo, to i sami protivnici otvoreno priznaju.

Netonu se je pročulo da će Šibenski Hrvati ove godine priprediti Hrvatski Ples kako iz najbliže okolice, tako i iz cijele sjeverne Dalmacije, stala su se prijavljivati hrvatska društva i korporacije zeleni svojini prisutjem uzveličati ovu narodnu slavu. Sve se je spremalo i nije vidjelo čas, da dodje taj dan, da dade oduska svom narodnom uzbudjenju i da čuje muževnu hrvatsku riječ.

Končno se je na 16 ovoga u prošlu subotu i taj toliko željkovan dan približio. Već iz ranog jutra je Hrvatska Omladina, stala kititi prostorije Hotela i kavane „Krk“ gdje se je zabava pripredovala. Cijela kuća i sve prostorije iz vani i unutri su plivale u moru zelenila i hrvatskih trobojnica. Sva pak plesna dvorana je bila tako krasno i ukusno iskićena, da se narod prije i poslije plesa upravo vrvio da se negleda.

Okolo 7 sati na večer, sa posebnom motorom ludjom doplovile su represen-tucije iz Zlosela, Tijesnoa, Vodica, Prvića i Zlarina, a mola kasnije drugom motorom deputacije Hrvata iz Skradina. U 8 sati, posebnim automobilima nadošla je dična kuća od četrdeset Družinskih Hrvata. Iza togu su jedna za drugom nadolazila zastupstva hrvatskih selja iz naše općine, usime Dubrave, Bilice, Zublaču i Konje-vrata. Dučeće brade je bio upravo sruđan.

Tačno u 9 sati, uz svirku glazbe: „Jos Hrvatska nij propala“ započela je zabava. Oko 9., sati uz veliko oduševljenje bili su pozdravljeni uadolji brojni gosti iz Splita i Knina. Tu se je grlio i rukovao brat s bratom. Lica su od ushićenja sjala. Zavladalo je ono ujalo i iskreno raspoloženje, koje se stvara kad se nakon dugog izbi-vanja susreće brat s bratom. Oduševljenje je pak postiglo kulminaciju, kada je prije ponosi predsjednik g. Dr. Kožul pročitao razne pozdravne brzojavne iz hrvatske do-novine, u oslobito onaj prvog sinočne književnosti g. Dra A. Trumbića iz Zagreba.

Za večerom, koja se je radi velikog broja posjetnika davala u dva puta, pozdravili je goste g. Dr. M. Kožul u ime Šibenskih Hrvata, očarav u kratko značenje ovog hrvatskog narodnog slavlja. Iza njega u ime splitskih Hrvata g. Dr. Cuzzi se je zahvalio i vatrenom riječu prikazao zadaru i borbu Hrvata u ovoj državi. Ka-da je nakon toga g. V. Kulić predsjednik Hrvatske Pučke Stranke život besjedoni-kojom umije da govori samo stari proku-pani horac, prikazao u pravom svjetlu, ro-doljubnu i junačku borbu Šibenskih Hrvata kroz zadnjih par decenija, govoreći iz duše i srca svakog čestitog Hrvata, o-dobravanju nije bilo ni kraja ni konca. G. Miho Jerinić je nakon toga predstavio predsjedniku Hrvatskog Radija Dra. Luka Scujaku, a ovaj je prikazao u kratkim potezima korist, koju ta naša ustanova pruža narodu. Nakon pozdrava g. Dra Kožulu glazba je odsvirala uz pjevanje prisutnih „Lipa našu Domovinu“.

Zabava je potrajala sve do 7., sati u jutro. Još u 6., sati u jutro plesalo je 58 parova. Ogromna većina neodvisnog i če-stitog je pristupilo na zabavu. Same inte-ligencije je bilo toliko, koliko je ne moć u jedan put na jedan drugi ples pristupiti. Uspeh koliko moralni toliko i materialniji je nadaknito svačije očekivanje. Sve intrige poturica hrvatskog naroda nijesu mogle umanjiti uspjeh. Ovi jedinci, nakon što im se izjavljalo potkušati da zastraže hrvatske članovike, da će imati posljedica, ako idu na zabavu, - potkušali su i drugo uprav zločinačko sredstvo, da ugase električno svjetlo. Taj pokusu, koji je izveden 4-5 puta kod gradskog vodovoda, mogao je stvariti životu intuiru električne centrale.

Sredom te sve makinacije nijesu uspjеле i tako je ova narodna slava svršila u u-zornom redu, što neka bude dokazom na-šim protivnicima, da je hrvatski narod or-ganiziran i kompaktan cjelinu, koja se ne može raspucati.

Policjski katekizam.

Kateketa — Kako se zove onaj detektiv Šibenskog policijskog od-sjeka, koji na sudu krivo svjedoči?

Učenik — Grgo Belamarić.

Kateketa — Po čigovu nalogu Grgo Belamarić krivo svjedoči na sud?

Učenik — Na to pitanje netože-niku dati pozitivna odgovora, Ipši sam njegov šef gospodin Nikola Carević.

Kateketa — Kako se zove de-tektiv, koji je na plesu Šibenske glazbe insultirao jednog mirnog člana uprave glazbe?

Učenik — Grga Belamarić.

Kateketa — Je li Grgo Belama-rić bio našekeren onu večer?

Učenik — Podpun pijač nije bio, i još je znao što radi.

Kateketa — Po čijoj je naredbi Grga Belamarić nakon plesa pucao iz revolvera pred kaštanom Krka?

Učenik — Na to Vam pitanje ne bi znao dati odgovora ni sam nje-gov šef Nikola Carević.

Kateketa — A kako vlada može u službi držati jednog detektiva, koji insultira mirne gradjane i bez ikakva razloga puca iz revolvera?

Učenik — Jer naša policija ima-de kapacet od komerčara Carevića, koji su ovakove aferne nezna voditi prave izvide.

Kateketa — Odakle ti to znaš?

Učenik — Jer za to zna svak u Šibeniku, samo za to ne može da bi znali, kad su bili nedaleko od Belamarića.

Kateketa — Kako je to da Carević nije ožilj, koji su onu večer bili blizu Belamarića, ispitao?

Učenik — To su njegovi posli.

Kateketa — Koji je ples ovih Poklade karnevala bio najlepši?

Učenik — Veliki Hrvatski Ples.

Kateketa — Kako ti to znaš?

Učenik — Jer je komesar Niko Carević onu večer inkasirao za takstu policije Din. 555.- a na drugim plesovima inkasira se za policiju samo Din. 160.-

Kateketa — Je li to pljačka Hrvata?

Učenik — Nije gospodine kateketa.

Književnost.

„Hrvatska Pčela“, Primili smo i 2 broj ovoga vrlo dobro uredjiva-noga najstarijega pčelarskoga lista u državi S. H. S.

„Hrvatska Pčela“ stupila je u 44 godište, što je ujedno i dokazom, da je takav list u nas veoma potreban. I ova oba broja krcata su raznim poučnim pčelarskim štivom za pčelare; a naročito valja s polvalom istaknuti, da list u svakom broju donaša Radnje oko pčela za doljni mjesec, čime je osobito početnicima-pčelarcima mnogo pomoženo. „Hrvatska Pčela“ izlazi u Osijeku svakog 1 u mjesecu na 16 stranica u lijepom omotu za oglase. Predplata iznosi 32 Dinara na cijelu godinu, a upla-

ćenom predplatom postaje pretplanik ujedno i članom Hrv. slav. pčelarskoga društva.

Kako je pčelarstvo danas vrlo važna i unosna grana narodnog go-spodarstva, a taj se list bavi strogo samo poukom u naprednom pčelar-stvu, zato ga i našim čitaocima — pčelarima toplo preporučamo.

Iseljenički Kalendar za god. 1924.

Nakladom „Jugoslavenskog Iseljenika“ a u redakciji poznatog stručnjaka g. Artura Grada, izašao je ovaj na-šem svijetu toliko potrebljeni kalendar. Kako su u istome sakupljeni svi propisi o iseljivanju, bilo naše države bilo svih onih država prema kojima je orijentirana naša emigracija, to će u njemu naši Iseljenici naći sakupljene sve podatke koji ih interesira-ju. Cijena 10 Dinara, a dobiva se u svim knjižarama.

Domaće vijesti.

Popusti na željeznicama za vri-jeme Zagrebačkoga Zbora. Generalna Direkcija Državnih Željeznica u Beogradu, svojim Aktom br. 2784, od 6. februara riješila je, da za ovo-godišnji veliki sajam uzoraka koji se pripredaje od 27. aprila do 5. maja 1924., u Zagrebu, vrijede slijedeće povlastice:

1.) Za posjetioce ovoga sajma po-vlasticu u vožnji i polovinu cijene bez prekidanja vožnje kako u odla-skusu, tako i u povratku uz propisnu legitimaciju da je zaista bio na sajmu važila čemu ta karta i za povratak.

2.) Za izložbene predmete voza-rina će se računati sa 50% popusta od normalne tarife uz uslove koje tifra propisuje.

3.) Povlastica za putnike važi od 13 aprila do 12. maja 1924., kako za putničke i mješovite tako i za baze vozove izuzev S. O. E. (Simplon Orient Express) i brzih vozova br. 3. i br. 6. na pruzi Beograd-Zagreb.

Željezničke direkcije već su o ovog povlastici obavještene.

Optimačina. Kroz vrijeme rata na Dal. Namjesništvo bio se je osnovao Odbor za skrb oko ratnih invalida. Taj Odbor bio je razvio najlepšu, elatnost i u malo vrijeme učinio je mnogo: otvorio u Splitu bolnicu i školu za invalide i pribavio mnoge aparate i druge sprave za invalide, koji su danas vredni više milijuna dinara.

Sve je to učinjeno i pribavljeno za novac, koji se je skupio po našoj Dalmaciji.

Prirodno je i ispravno, da bi nakon likvidacije ovog Odbora, morala pripasti sva njegova imovina njegovu pravu nasljedniku, naime: Udrženju Ratnih Invalida u Splitu.

Ali što mislite, - što se je do-godilo? Čuje čuda: Ova privatna i tudija imovina koja nije, niti može biti nikakvo državno dobro, ovih se dana od braće prisvaja za državu i oprema sa ravno, - u Beograd!

Što bi rekli: Nije li ovo optimačina i to jedna, — prosta i bezobuz-razna — prvoga reda na svetu?

Jedni naši Invalidi još kad se ustate da će Vas iz Beograda u-če-gejati: — A evo vidite sad ka-va grije!

Gradske vijesti.

Hrvatski Klub, tudi četvrtak 28 ovoga mjeseca pripredaje u kavani Istra plesni vjenčić i vučenje lutrije. Početak u 8 sati na večer.

Hrvatski Radiša. U pondjeljak u 7.30 sati na večer na 18 ovo je g. Dr. Luka Senjak, predsjednik „Hrvatskog Radiša“ u Zagrebu, držao z vrlo brojno posjećeno predavanje o Prostorijama Hotela Krke, o zaduči tog humanitarnog društva. Osim toga je u našem gradu kupuio lijepi broj članova utemeljitelja za gradnju Radišnog Doma u Zagrebu.

Dvoboj Carević - Starci Mijo obdržat će se dne 27. veljače o. g. u 9 sati prije podne kod Okružnog Suda II. kat u Sobi br. 45. Razprava je javna i na razpravi će se čitati pismo Starca Mije, je koje prošlog mjeseca poslao u Beograd gđa, dru. Arangjeloviću, dru. Ivaniju i dru. Gjurjeviću, kao i satirična pjesma „Obzvana“, koju je komesar Carević na svoju ruku zaplijenio u „Hrvatskom Domu“ br. Pristup na razpravu imade svaki gradjanin.

Srami se latiniće. Komesar Jad-ranske Plovidbe Čikarā-Paskijević novoskovani „Radikal“ srami se latiniće.

Dr. Mate Drinković narodni po-slanič za sjevernu Dalmaciju na 19 ovoga održao je u Skupštini u Beo-gradu, prigodom debate o ratifikaci-ji rimskog ugovora, jedno salni stvari i značajni govor, kojim je dokazao nesposobnost današnjeg režima osobito u politici, koju pröudi proti Hrvatima. Radi važnosti istoga, donjećemo ga u dođućem broju.

Udruženje ratnih invalida u Šibeniku. Prigoda o pripredjenog plesa dne 9/2 ove godine, harno zahva-ljuje svima onima koji su doprinili svoj obol.

Zašto se sakrije, što očekiva komesar Carević pitali su se gosti na Hrvatskom plesu, kada su vidili, kako stoje sakriveni u sobi portira u Krki i da u mralu škilji iza zastora na vratima? Pos o do danas nije to niko mogao genetati, nadamo se da će znati, iim moći on sam odgovoriti.

Kinematografi. Živj će se dana u kinu „Tesla“ sratni nenakrili i kinematografski roman u 5 djelova od Louisa Feuillade: Dvije djevojčice iz Pariza. Preporučamo gra-djanstvu da ne propusti ljepe zgodu, da vidi ovaj kolosalni film. Jer je od velikog interesa za mladež i odrasle.

Priopćeno. *)

Dru. Drag. Mortani

Naigranci Hrvatskog Rada u svogoga skupa, Vi ste se izvoljeli izazvati ne-pristojno, i to glasno pred učesnicima-imaigrancu, na adresu nas potpisniku za to, što smo u veselome raspolo-ženju malko zapjevali.

Mi smo, kćd toga, slijedovali jed-nome svojom domaćem običaju, koji još nikad nije na slijednoj našoj igranci izostao. Ali Vi mislite, da nije Vaša dužnost poštivati običaje mesta, u kojem živate; Vi mislite, da jedna elitna igranka ni pod ko-jim uslovom ne trpi pjesme!

Ko nemu žera za pjesme ni smisla za običaje, taj treba da o pokladama ostane kod svoje kuće, gospodine doktore! Igranka, pogoto-vo večera na igranci, makar ona bila i elitna, nije nikakva akademij-ska večer, nije večer znanstvenih rasprava ni ukočenih šiba, nego do-mjenjak ljudi, koji su, u ovoj dolini suza, željni razvodne i arajstva. Da je rekvizit toga i pjesma, niko, u-man, ne će da posumna. U ovak-vim slučajevima stariji ljudi treba

da budu trpljivi, kad već boće da prisustvuju zahavama.

Vi to niste bili. Osim toga, izvođeli ste još i da vrijedjate. Vi palatin bon ton! Zajsta žulosno. Zar bon ton ne podučava, da se za šeaki slučaj, koji se desi na igrački, ide predsjedniku ple nog oštora na posredovanje? Vi se tonu niste utekli, zahorivši i to, da se opomene vrše neopazice za druga lica u pristojnom tonu. Niko nije prišao našem stolu, da nas na što bilo opomene, nu da je to zahljedao bon ton. Vi ste voljeli ispasti iz bon ton, Vi ste voljeli biti neprištovan.

Da smo mi slijediti Vaš primjer, bilo bi došlo do krušnijeg incidenta. Mi to nismo učinili, jer nije pristojno izuzivati incidente na zahavama, gospodine doktore! Ali za to nismo nemjeri da i sada šutimo, i ni smo morali da ovo iznesemo u javnost, da se zna, ko je, iznudju nas i Vas, gospodine doktore, pravo bio nepristajan.

Šibenik, 22. II. 1924.

Grgo Kurajica, Boris Koštan, Dalibor Koštan, Krste Sunara Krstinić, Milivoj Iučić, Marko Berović, Emil Bamber, Melod Kronja, akademici.

* Uredništvo za ovaj članak ne odgovara

Izluv. i odg. ured. Medić Niko.
Tisk. Pučka Tiskara — Šibenik

Diplom. pčelar GRO ČULAR VOSTARSKI MIJESTOR ŠIBENIK

IZRADUJUJEM:
sve vrsti svjeća, duplira, uskršnjih svjetlica (ceresi) sa svim urešanim značkovima, iz prvorazrednog voska, hrzo i solidno.

PRERADUJEM:
pramo želi sve vrsti svijeći iz vostanju ulomaka i okapina.

PRODAJEM:
slug vreću MEDA naravnog sa mnog uzornog pčelinjaka, na malo i veliko. Med je vanredne lječivoštosti za plućne bolesti, grm, prsa, prehlade itd.

KUPUJEM:
sve vrsti voktanji okapina, ulomaka i žutog voska.
Sve uz povoljne cijene!

„STAN“

BRUŠIONA STAKLA I TVORNICA ZRCALA KAO ZADRUGA
U ZAGREBU, Jukićeva ulica br. 12.

Prenizima i proizvadja svekoliko ustakливање brušenim kristalnim staklom, te uzrealjenje: stanova, svratišta, brijačnica i laboratorijuma. Rašpolaze velikom zalihom belgijskog i českog kristalnog stakla.

CIJENE UMJERENE - podvorbba brza i solidna - CIJENE UMJERENE.

PRODAJE SE

u Šibeniku (Crnici), na lijepom položaju, kuća na jedan pod s velikom stajom i svinjakom te velikim i lijepim vrtom i dvorištem. Cijena vrlo povoljna.

Obratiti se kod JAKOVA ZANINOVICA, trgovca.

Edino specijalno podjetje v Jugoslaviji!

Tavarna za ločenje dragih kovin

J. Augustin, Ljubljana Sp. Ščaka, 8 Jerneja
cesta št. 231

Predelava in prodaja čistega zlata, srebra in platina. — Kemični analitični laboratorij. — Ločenje dragih kovin iz odpadkov in prahu (Gekräuz) kakor tudi iz tekočin.

Klorzato — srebrov nitrat
pozlačenje na tovarniški način
prosrebrenje na
poniklanje
pobakenje

Tekočine za preizkušanje dragih kovin. — Destillirane vode etc.

Edino specijalno podjetje v Jugoslaviji:

Jugoslavenski javni bilježnik
u Sjevernoj Americi.

PETAR REŠKOVAC

1526 age St., N. S. Pittsburgh, Pa.

Zastupan u svima oslavinskim i inim poslovima i razgovaram. Ujerenim otleti za Vaša nastradale i poginule u Americi, kao i osmrtnice za umrele u svim slučajevima. Izradujem sve pravne i ine dokumente za sve one, koji žele doputovati u Ameriku, ako u Americi imaju svoje rodbine, koja će se za njih pobrinuti. U svakom slučaju izvolite se obratiti na mene. Toplo se preporučam zainteresovanome narodu.

I. STJEPUŠIN — SISAK

Preporuča najbolje tambure, žice, partiture i ostale potrebitne za sva glazbila.

Dragulin Šepek, Zagreb

Prilaz 35. Prilaz 35.

Vlastiti proizvod svih vrsti

„LIMENKA“
za lok, hranjs, terpentin, ulje, petro-
leum, kandite itd.
Patentne limenke za uljene boje itd.

Posjetiocima morskih kupališta, putnicima i izletnicima, preporuča svoj novouređeni,

Hotel „Dalmacija“

u Tivtu, jedan sat vožnje parobromom od željezničke postaje Zelenika.

Potpuno nova zgrada sa novim namještajem, na najlepšem mjestu Boke i u blizini najvećeg i najlepšeg perivoja u državi. Morsko kupalište u neposrednoj blizini.

— Cijene vrlo umjerenе. —

IVO FAŽO, TIVAT,
Dalmacija.

MATE PRGIN — ŠIBENIK

Veliki pribor šešira i sagova domaćih tvornica.
Trgovina mješovite robe.

Banka za trgovinu obrt i industriju

dioničarsko društvo.

Jelačićev trg. 4. — ZAGREB. — (vlastita palača)

Dioničarska glavnica: s pričuvima Din. 28.000.000.
R. 112.000.000.

Telefon: 2.85. 7.96, 11.94, I 15.54.

Brajanje: Štare i Trgobanka.

Podružnice: Koprivnica, Ruma.

Affiliirani zavodi: U svim većim trgovackim središtima Jugoslavije. Izravne veze sa prvoradnim bankama u cijeloj Evropi, te Americi.

Prima ulaska na kojizice i na tekući račun uz najkulantniji kamostaj.

Ekomoptira: mjenice i devize.

Financira i osniva: obrtnička trgovacka i industrijska poduzeća

Kupuje i prodaje: valute, devize i vrijednosne papire.

Podjeljuje: prodjumove na vrijednosne papire.

Barzovne naloge: obavlja kulantno i točno.

Izdaje: čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju akreditiva na sve to — i inozemna mjesta.